

Tjänsteskrivelse

Datum

Vår referens

Per-Ola Ormes
Enhetschef, Lokal och säkerhet
per-ola.ormes@malmo.se

Remiss Försvarsdepartementet - Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig Svar senast 27 januari

KN-2024-5655

Sammanfattning

Lagförslaget "Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig" (SOU 2024:65) har som mål att förstärka den lokala och regionala beredskapen för att kunna hantera både fredstida kriser och krigssituationer. De prioriterade åtgärderna enligt förslaget är att stärka kommunernas och regionernas kapacitet att upprätthålla kritiska samhällsfunktioner och stötta befolkningen vid kris.

Lagförslaget ställer ökade krav på kommuner och regioner gällande krisberedskap och totalförsvar. Vilket till exempel inkluderar krav på att kunna organisera utrymning, inkvartering och skydd för utsatta grupper. Förslaget ställer ökade krav på att kommuner och regioner ska kunna upprätthålla sin verksamhet vid kriser och höjd beredskap. Det kan ifrågasättas om kommuner och regioner enligt förslaget får tillräckliga resurser och nationellt stöd för att kunna uppfylla dessa nya krav.

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

1. Kulturnämnden godkänner yttrandet och översänder den till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- [Här kommer namnet på de handlingar som ligger till grund för beslutsförslaget hämtas in automatiskt. Du behöver inte skriva något under denna rubrik.]

Beslutsplanering

Kulturnämndens Ordförandeberedning 2025-01-08

Kulturnämndens arbetsutskott 2025-01-16

Kulturnämnden 2025-01-28

Beslutet skickas till

Stadskontoret

Ärendet

Kulturnämnden ställer sig positiv till stärkt kommunal och regional beredskap och anser den nödvändig. För att möjliggöra detta ansvar behöver statliga medel och stöd ökas i högre grad än utredningen anger. Kulturnämnden föreslår att kommunfullmäktige anser motionen besvarad.

Lagförslaget "Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig" (SOU 2024:65) har som mål att förstärka den lokala och regionala beredskaperna för att kunna hantera både fredstida kriser och krigssituationer. De prioriterade åtgärderna enligt förslaget är att stärka kommunernas och regionernas kapacitet att upprätthålla kritiska samhällsfunktioner och stötta befolkningen vid kris.

Den nya lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2027 och det kommer en även en förordning om kommuners och regioners grundläggande beredskap inför fredstida krissituationer och höjd beredskap.

Reglering av länsstyrelsernas tillsyn kopplat till den nya föreslås träda i kraft den 1 januari 2029.

Grunden för utredningens uppdrag har varit att analysera vilket ansvar och vilka huvudsakliga uppgifter som kommuner och regioner bör ha i fråga om förberedelser för och verksamhet under fredstida kriser och höjd beredskap och på grundval av det föreslå en mer ändamålsenlig och utförlig reglering än den i lagen (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap.

En annan del av uppdraget har bestått i att analysera ändamålsenligheten och effektiviteten i statens ordning för styrning, uppföljning och finansiering av kommuners och regioners förberedande uppgifter inför fredstida kriser och höjd beredskap och vid behov föreslå en förändrad ordning.

Lagförslaget ställer ökade krav på kommuner och regioner gällande krisberedskap och totalförsvaret. Vilket till exempel inkluderar krav på att kunna organisera utrymning, inkvartering och skydd för utsatta grupper. Förslaget ställer ökade krav på kommuners och regioners förmåga att upprätthålla sin verksamhet vid kriser och höjd beredskap. Kulturnämnden bedömer att kommuner och regioner enligt förslaget inte får tillräckliga resurser och nationellt stöd för att kunna uppfylla dessa nya krav.

Flera remissinstanser, däribland Sveriges Kommuner och Regioner (SKR), har uttryckt oro för att de ekonomiska resurserna enligt föreslagna kostnadsfördelningsprinciper är otillräckliga. Utan ytterligare statlig finansiering riskerar kostnaderna för genomförandet att bli överväldigande.

Ansvarsfördelningen mellan olika myndigheter i förslaget är otydligt, vilket skapar osäkerhet om vad som förväntas av kommuner och regioner vid exempelvis massutrymningar eller skyddsrumshantering. Implementeringen av förslaget är beroende av tydligare riktlinjer för hur förslagets insatser ska samordnas lokalt och nationellt och med aktörer inom civilförsvaret och Försvarmakten.

Den i utredningen föreslagna tidsramen om fem års implementering av ökad beredskap får uppfattas som orealistisk eftersom nya krav på personalutbildning, infrastruktur och upprustning tar tid att få på plats.

Viktiga förutsättningar

Vid en samlad bedömning önskar kulturnämnden ökad tydlighet vad avser ekonomi, hantering och ansvar kopplat till utredningens beskrivning av samordning och kommunikation, lagförslagets nya begreppsapparat, särskilda samlingsplatser, frågan om robusta försörjningskedjor, ökat fokus på psykologiskt försvar och informationshantering, ekonomiska investeringar och statligt stöd

- Samordning och kommunikation

Det finns ett betydande behov av samordning mellan olika aktörer, både lokala och nationella. Det saknas en tydlig rollfördelning mellan kommuner, regioner, och statliga myndigheter. MSB (Myndigheten för samhällsskydd och beredskap) har fått i uppdrag att stödja kommunerna i detta, men det är fortfarande otillräckligt beskrivet i lagförslaget vilken funktion som ska ta ledningen vid olika typer av kris och hur ansvaret ska fördelas.

- Ny nomenklatur

Den nya begreppsapparat som presenteras i lagförslagets förarbete är omfattande men likväl otydligt i sina definitioner. Detta kan leda till olika tolkningar från de berörda parterna avseende vilken förmåga som kommunen ska ha och i vilken verksamhet förmågan ska finnas. Detta kommer att försvåra samverkan lokalt och nationellt och även försvåra länsstyrelsernas kommande tillsyn av kommuners och regioners följsamhet i enlighet med lagstiftningen.

Även mer övergripande definitioner som till exempel kriterier för vad som skall bedömas utgöra en kris får anses otydligt.

- Särskilda samlingsplatser

Upprättandet av särskilda samlingsplatser och upprätthållandet av dessa är ett betydande åtagande för landets kommuner. Lagförslaget bedömer att 1 miljon kronor per särskild samlingsplats är en rimlig kostnad för att anpassa eller införskaffa lämpliga byggnader. Utredningen bedömer att det behövs minst en särskild samlingsplats per 10 000 invånare samt att dessa ska iordningställas under perioden år 2027–2031.

Utredningen har inte beaktat kostnaden för att underhålla och upprätthålla de särskilda samlingsplatserna. I utredningen bedöms att de särskilda samlingsplatserna ska kunna drivas i två veckor med resurser som kommunen har till handa, dvs. utan att resurser tillförs utifrån. Malmö stad skulle enligt utredningens förslag behöva upprätta minst 36 st. särskilda samlingsplatser, eller drygt 7 per år under 5 år med en föreslagen ersättning om totalt 36 miljoner kronor, eller 7,2 miljoner kronor per år.

Kostanden för anpassning och eventuella förvärv av dessa samlingsplatser kommer att påverkas av det lokala marknadsläget och avseende storstadsregionerna får bedömningen om 1 miljon för anpassningar/förvärv anses realistisk.

Lagförslagets utredning framför även att ”En särskild samlingsplats ska även kunna utgöra mottagningsplats [...] för utlänningar som under höjd beredskap söker skydd i Sverige på grund av krig i deras hemländer.” Det finns behov av att tydliggöra vilket ansvar för i denna fråga som skall hänföras till Migrationsverket.

- Frågan om robusta försörjningskedjor

Kommunernas förmåga att säkra viktiga samhällsfunktioner, som tillgång till el, vatten och livsmedel är en viktig del i sammanhanget. Behov av lokal lagerhållning och strategier för att stärka försörjningsberedskapen behövs. Viss kostnadsfördelning finns beskrivet i förslaget kopplat till exempel till upprätthållandet av inkvartering och skolmåltidfunktioner. De tillkommande resurserna får anses små i förhållande till realistisk kostnad för åtgärdsförslagen och tar liten eller ingen hänsyn till upprätthållande och drift efter initial investering.

- Ökat fokus på psykologiskt försvar och informationshantering

Hotbilden från desinformation och psykologisk krigföring har ökat i samband med digitaliseringen. Det finns ett behov av att förbättra informationshanteringen och samarbetet med nationella myndigheter. Denna fråga utreds inte tillfredställande i lagförslagets förarbeten.

- Ekonomiska investeringar och statligt stöd

Kommuner och regioner behöver mer ekonomiskt stöd från staten för att kunna bygga upp en stabil beredskap. Det finns idag ett ökat fokus på beredskapsinvesteringar, men finansieringen är i hög grad en fråga som kommunerna får hantera själva. Detta riskerar att skapa ojämlikhet mellan olika kommuner och regioner beroende på ekonomiska förutsättningar.

Kulturens roll

Kulturnämnden arbetar förebyggande och främjande för hållbar samhällsutveckling genom stärkt demokrati, meningsfull fritid, livslångt lärande, livslång hälsa och sociala sammanhang. Arbetet främjar ett öppet, demokratiskt och inkluderande Malmö. All verksamhet utgår från alla Malmöbornas rätt till kultur och grundas i mänskliga rättigheter, Agenda 2030 och barnkonventionen.

Genom att stärka samhällets förutsättningar för resiliens, skydda kulturarvet och fungera främjande för kriskommunikation och samhällsengagemang, bidrar kulturen till ett mer robust samhälle. Det är kulturnämndens bild att lagförslaget inte på ett tillfredställande sätt belyser kulturens roll i beredskapsarbetet.

Gemensamma kulturella aktiviteter som samlar människor och stärker känslan av gemenskap är viktiga. Kulturella mötesplatser är en resurs vid krishantering där exempelvis bibliotek är viktiga platser för samhällsinformation, stöd och samvaro.

- Beredskap för att skydda kulturarv och gemensam historia

Under kris och krig kan kulturarvet vara i fara. Viktiga minnesmärken och historiska platser behöver skyddas. Kulturinstitutionernas roll i att bevara vår historia och vårt gemensamma kulturarv bland annat genom arbete med arkiv och museer är viktig både under en kris och i det återuppbyggande arbetet därefter.

Ansvariga

Annika Cedhagen, kulturdirektör